પુનરાવર્તન - 2

એકમ 1થી 9

ચાલો ફરીથી યાદ કરીએ :

1. ‘સરકાર’ એટલે શું ? સરકારની જરૂરિયાત.
2. હર્ષવર્ધને કરેલાં કલ્યાણકારી કાર્યો.
3. ભૂપૃષ્ઠની દૃષ્ટિએ ભારતના કયા કયા ભાગો છે ?
4. મંત્રીમંડળની કાર્યરીતિ.
5. રાજ્યનાં કાર્યોનું વિભાજન કોની કોની વચ્ચે હોય છે ? કેવી રીતે ?
6. પરિભ્રમણ (ધરીભ્રમણ) અને પરિક્રમણ એટલે શું ?
7. અક્ષાંશ અને રેખાંશ.
8. અક્ષાંશવૃત્તો અને રેખાંશવૃત્તો વિશેની સમજ.
9. ઉત્તરભારતના રાજ વંશો.
10. દક્ષિણ ભારતના રાજ વંશો.
11. રાજપૂત યુગની શાસનવ્યવસ્થા.

ચાલો સમજીએ :

1. સરકાર કઈ કઈ કાર્યવાહી કરે છે ?
2. હર્ષવર્ધનના સમયનું લોકજીવન.
3. હર્ષવર્ધનના સમય અંગે હ્યુ–એન–ત્સાંગે કરેલી નોંધો.
4. દુનિયાના નકશામાં ભારતના પાડોશી દેશો તેમજ વિસ્તાર.
5. તમારે MLA (વિધાનસભાના સભ્ય) બનવું હોય તો તમારે શું કરવું પડે ?
6. પૃથ્વીના પરિભ્રમણ અને પરિક્રમણથી કેવા કેવા ફેરફારો થાય છે ?
7. પૃથ્વીના ગોળા પર જુદા જુદા અક્ષાંશ અને રેખાંશ શોધો.
8. મધ્યયુગમાં ગુજરાત.
9. રાજપૂત યુગનો અંત કેમ આવ્યો ?

ચાલો વિચાર કરીએ :

1. સરકાર તમારા માટે કયાં કયાં કાર્યો કરે છે ?
2. ન્યાયતંત્રના હુકમનું પાલન કોના મારફત થાય છે ?
3. નાલંદા વિદ્યાપીઠને ઉત્તેજન આપવા હર્ષવર્ધને કરેલા પ્રયત્નો.
4. ‘ઉત્તરભારતનો મેદાનપ્રદેશ સૌથી સમૃદ્ધ અને વિકસિત છે.’ શા માટે ?
5. ‘રણની આબોહવા સૂકી અને વિષમ છે.’ શા માટે ?

6. મુખ્યમંત્રીની પસંદગી કેવી રીતે થાય છે ?
7. આપણો પડછાયો આખા દિવસ દરમિયાન નાનો-મોટો કેમ થાય છે ?
8. ઇંગ્લૅન્ડમાં ગ્રિનિચ પરથી પસાર થતાં 0° રેખાંશવૃત્તને કઈ રેખા કહે છે ? શા માટે ?
9. 'આંતરરાષ્ટ્રીય દિનાંતર રેખા વાંકીચૂકી છે.' શા માટે ?
10. આક્રમણકારો ભારત પર શા માટે ચડાઈ કરતા હતા ?

ચાલો જાતે કરીએ :

1. સરકાર દ્વારા કરેલાં કાર્યોની સૂચિ તૈયાર કરો. તમને પસંદ હોય તેવાં કાર્યોની યાદી તૈયાર કરો.
2. દુનિયાના રેખાંકિત નકશામાં ભારતનું સ્થાન દર્શાવી તેમાં રંગ પૂરો.
3. તમારા વિસ્તારમાં કોઈ રોગચાળો ફાટી નીકળે તો તમે એક આરોગ્યમંત્રી તરીકે શું-શું પગલાં ભરો ? યાદી કરો.
4. રાત્રિનું આકાશ તમને કેવું લાગે છે તેની નોંધ કરો.
5. સ્થાનિક સમય અને પ્રમાણસમય વચ્ચેનો તફાવત આપો.
6. અક્ષાંશ અને રેખાંશથી શું-શું જાણી શકાય છે ?
7. નીચેના દેશોનો સમય ભારત કરતાં આગળ છે કે પાછળ ? કેટલો ? શા માટે ?
   (બાંગ્લાદેશ, યુ.એસ.એ., કૅનેડા, જાપાન, ફ્રાન્સ, દક્ષિણ આફ્રિકા)
8. નીચે જણાવેલ કોષ્ટકમાં આપેલાં વિધાનો વાંચો અને ઓળખો કે આ વિધાનો સરકારના કયા સ્તર સાથે સંબંધ ધરાવે છે.

- **નીચે આપેલા નિર્ણયો સરકારના કયા સ્તરે થાય છે તેમાં ( ) નિશાની કરી જણાવો :**

સરકાર દ્વારા લેવાયેલા નિર્ણયો	સ્થાનિક કક્ષાએ	રાજ્ય કક્ષાએ	રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ
ખેડૂતોને સસ્તા ભાવે વીજળી આપવી.			
સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓમાં મધ્યાહ્ન ભોજન યોજનાનું કાર્ય.			
ગામમાં જાહેર સરકારી દવાખાનાનું સ્થળ નક્કી કરવું.			
વિદ્યાર્થીઓને રેલવેમાં મફત પાસ આપવો.			
જાપાનમાં રહેતા ભારતીયોને આપત્તિ વખતે મદદ કરવી.			
સુરતમાં બાળકો માટે 'ચિલ્ડ્રન પાર્ક' બનાવવો.			
બે દેશો વચ્ચે વિમાની સેવી શરૂ કરવી.			

આટલું જાણો

- ભારતના સંવિધાનમાં મૂળભૂત ફરજો અનુચ્છેદ 51 (ક) મુજબ.
- જંગલો, તળાવો, નદીઓ, વન્ય પશુ–પક્ષીઓ આપણા સૌની સંપત્તિ છે.
- કુદરતી પર્યાવરણનું જતન કરવાની અને જાહેર મિલકતનું રક્ષણ કરવાની આપણી ફરજ છે.

મારી વાત

મારું નામ : ....

મારા પિતા : ....

મારી માતા : ....

મારી જન્મતારીખ : ....

મારું ગામ : .... તાલુકો : .... જિલ્લો ....

મારી શાળા : ....

મારા વર્ગશિક્ષક : ....

મારા મિત્રો : ....

મારો શોખ : ....

મારી પ્રિય રમત : ....

મારો પ્રિય ખેલાડી : ....

મને ગમતો ટી.વી. કાર્યક્રમ : ....

મારું પ્રિય સ્થળ : ....

મારો પ્રિય વિષય : ....

મને શું બનવું ગમે ? ....

મને ગમતું વાહન : ....

મેં કરેલાં કામો : ....

મારી આવડત : ....

મારે આમ કરવું છે : ....

મારા ગામમાં સૌથી જૂનું

મકાન : ....

મંદિર : ....

વાહન : ....

વૃક્ષ : ....

કૂવો : ....

અન્ય : ....

મારા ગામમાં સૌપ્રથમ

ટી.વી. : ....

વાહન : ....

કમ્પ્યૂટર : ....

ગ્રેજ્યુએટ વ્યક્તિ : ....

વીજળી : ....

પાકો રસ્તો : ....

બોરવેલ : ....

શાળાની શરૂઆત : ....

પંચાયત ઘર : ....

પાકો રસ્તો : ....

ધાબાવાળું મકાન : ....

....

....

....

પ્રૉજેક્ટ વિશે :

પ્રૉજેક્ટનું નામ ....

....

....

પ્રૉજેક્ટની રૂપરેખા ....

....

....

....

....

માહિતીના સ્રોત : પ્રૉજેક્ટને અનુરૂપ પ્રશ્નાવલી, ચર્ચા, સંવાદ, સંદર્ભ સાહિત્ય, મુલાકાત, અવલોકન-અનુરૂપ પૂર્વતૈયારી કરવા કઈ માહિતી જોઈએ છે ? ક્યાંથી મળી શકશે ? ક્યારે મળશે ? વગેરે બાબતે તમારા મિત્રો અને શિક્ષક સાથે ચર્ચા કરો.

માહિતીનું લેખન : શરૂઆતમાં માહિતી મુદ્દા સ્વરૂપે એકત્ર કરવી. જ્યાં શક્ય હોય ત્યાં ફોટોગ્રાફ્સ, ચિત્રો, ફોટો કૉપી પણ લઈ શકાય.

સમગ્ર અહેવાલ લેખન : માહિતીના ક્ષેત્ર મુજબ પ્રકરણ બનાવી સમગ્ર અહેવાલ તૈયાર કરવો.

અનુબંધ : આપે કરેલ પ્રૉજેક્ટ અભ્યાસક્રમને ધ્યાનમાં રાખી કયા કયા વિષય સાથે અનુબંધ ધરાવે છે તેની ચર્ચા કરો.

....

....

....

....

....

વર્તમાન સરકાર

સંસદ	વિધાનસભા
• રાષ્ટ્રપતિનું નામ :	• રાજ્યપાલનું નામ :
• વડાપ્રધાનનું નામ :	• મુખ્યપ્રધાનનું નામ :
• નાણાપ્રધાનનું નામ :	• નાણામંત્રીનું નામ :
• માનવ સંસાધન વિકાસ પ્રધાનનું નામ	• શિક્ષણમંત્રીનું નામ :
• ગૃહપ્રધાનનું નામ	• ગૃહમંત્રીનું નામ
સંસદ સમાચાર	**વિધાનસભા સમાચાર**
(અહીં વર્તમાન સંસદ પ્રક્રિયાને લગતા સમાચારની વિગત લખો)	(અહીં વર્તમાન વિધાનસભા પ્રક્રિયાને લગતા સમાચારની વિગત લખો)

આપેલ ચિત્રો ઓળખો, જાણો અને લખો.

-
-
-
-

-
-
-
-

ભારતમાં આવેલા વિદેશી યાત્રીઓ

ક્રમ	યાત્રાનો સમયકાળ	વિદેશી યાત્રીનું નામ	તે સમયના શાસક કે શાસનનું નામ
1	ઈ.સ. 1288થી 1292	માર્કોપોલો (ઇટાલિયન)	પાંડ્ય રાજ્ય
2	ઈ.સ. 1233થી 1242	ઈબ્નબતૂતા (મોરક્કો)	મહંમદ તુઘલુક (દિલ્લી)
3	ઈ.સ. 1442થી 1443	અબ્દુર્રજ્જાક (ઈરાની)	દેવરાય દ્વિતીય (વિજયનગર)
4	ઈ.સ. 1520થી 1522	ડોમિંગોજ પેઈજ (પુર્તગાલી)	કૃષ્ણદેવરાય (વિજયનગર)
5	ઈ.સ. 1585થી 1591	રાલ્ફફિચ (અંગ્રેજ)	અકબર (દિલ્લી)
6	ઈ.સ. 1608થી 1613	કેપ્ટન હોકિન્સ (અંગ્રેજ)	જહાંગીર (દિલ્લી)
7	ઈ.સ. 1608થી 1617	જૉન જૂરદા (પુર્તગાલી)	જહાંગીર (દિલ્લી)
8	ઈ.સ. 1615થી 1619	સર ટામસ રો (અંગ્રેજ)	જહાંગીર (દિલ્લી)
9	ઈ.સ. 1626થી 1633	જૉન લાયર (ડચ)	શાહજહાં
10	ઈ.સ. 1630થી 1634	પીટર મંડી (ઇટાલિયન)	શાહજહાં
11	ઈ.સ. 1641થી 1687	ટૈવર્નિયર (ફ્રેંચ)	શાહજહાં/ ઔરંગઝેબ
12	ઈ.સ. 1656થી 1687	મનૂચી (ઇટાલિયન)	ઔરંગઝેબ
13	ઈ.સ. 1658થી 1668	બર્નિયર (ફ્રેંચ)	ઔરંગઝેબ

નોંધ : આવા બીજા વિદેશી યાત્રીઓ ભારતના પ્રવાસે આવેલા છે તો તેમના વિશેની માહિતી જાણો અને અહીં નોંધો.

ક્રમ	સમયગાળો	વિદેશી પ્રવાસીનું નામ	વિદેશી પ્રવાસી વિષયક જાણકારી

કેટલાક મધ્યકાલીન શાસકો વિશે જાણીએ

ક્રમ	શાસકનું નામ	સમયકાળ	રાજ્ય/વંશ
1	યશો વર્મા	ઈ.સ. 700થી 740	કનોજ
2	નાગભટ પ્રથમ	ઈ.સ. 735થી 756	પ્રતિહાર વંશ
3	મિહિર ભોજ	ઈ.સ. 836થી 885	પ્રતિહાર વંશ
4	ચંદ્રદેવ	ઈ.સ. 1090થી 1100	ગાહડવાલ વંશ
5	પરમર્દિદેવ	ઈ.સ. 1165થી 1201	બુંદેલખંડ (ચંદેલ) ચંદેલવંશ
6	રાજા મુંજ	ઈ.સ. 974થી 995	માળવા (ઉજ્જૈની) પરમારવંશ
7	રાજા ભોજ	ઈ.સ. 1100થી 1055	માળવા (ઉજ્જૈની) પરમારવંશ
8	મૂળરાજ સોલંકી	ઈ.સ. 940થી 994	અણહિલપુર પાટણ (ગુજરાત) - સોલંકીવંશ
9	ભીમદેવ પ્રથમ	ઈ.સ. 1022થી 1064	અણહિલપુર પાટણ (ગુજરાત) - સોલંકીવંશ
10	ભીમદેવ બીજો	ઈ.સ. 1178થી 1239	અણહિલપુર પાટણ (ગુજરાત) - સોલંકીવંશ
11	સોમેશ્વર ચૌહાણ	ઈ.સ. 1169થી 1177	દિલ્લી - ચૌહાણવંશ
12	ધર્મપાલ	ઈ.સ. 770થી 810	ગૌડ (બંગાળા) - પાલવંશ
13	ગોવિંદ ત્રીજો	ઈ.સ. 794થી 814	રાષ્ટ્રકૂટવંશ
14	નરસિંહ બીજો	ઈ.સ. 1220થી 1234	દ્વાર સમુદ્ર - હોયસલવંશ
15	ઈલ્તુત્મિશ	ઈ.સ. 1211થી 1236	દિલ્લી - ગુલામવંશ
16	જલાલુદ્દીન ખલજી	ઈ.સ. 1290થી 1296	દિલ્લી - ખલજીવંશ
17	ગિયાસુદ્દીન તુઘલુક	ઈ.સ. 1320થી 1325	દિલ્લી - તુઘલુકવંશ
18	સિકંદર લોદી	ઈ.સ. 1489થી 1517	દિલ્લી - લોદીવંશ

નોંધ : ઉપર કેટલાક શાસકો વિશે માહિતી આપેલ છે. આવા અન્ય શાસકો વિશે જાણકારી મેળવો અને નોંધો.

ક્રમ	શાસકનું નામ	શાસક વિષયક માહિતી

સાપસીડી

50 રાજ્યપાલ	49 લડાઈઓ	48 અવિશ્વાસની દરખાસ્ત	47 પર્વતીય પ્રદેશ	46 તાપમાન
41 શાસકપક્ષ	42 કાયદાનો ભંગ	43 ઉત્તરધ્રુવ	44 સ્થાપત્ય	45 અક્ષાંશ
40 ન્યાયતંત્ર	39 વિરોધપક્ષ	38 ગોડવીન ઓસ્ટિન	37 પરિભ્રમણ	36 વિદ્વાન
31 ગ્રિનિચરેખા	32 શિલ્પ	33 પર્વત	34 વિદ્યાપીઠ	35 કર્કવૃત્ત
30 આંતરરાષ્ટ્રીય દિનાંતર રેખા	29 સભ્યતા	28 ઉત્તરગોળાર્ધ	27 શિલ્પ અને સ્થાપત્ય	26 દક્ષિણધ્રુવ
21 કારોબારી	22 વિકાસનાં કામો	23 દક્ષિણગોળાર્ધ	24 દગો	25 વિષુવવૃત્ત
20 સંસ્કૃતિ	19 ચૂંટણી	18 સાહિત્ય અને કલા	17 ધારાસભ્ય	16 શાસનનો અંત
11 કાયદાનું પાલન	12 કક્ષા	13 લોકમત	14 કેન્દ્ર સરકાર	15 મકરવૃત્ત
10 વફાદારી	9 રાજ્ય સરકાર	8 વાતાવરણ	7 ધારાસભા	6 સમય
1 પરિભ્રમણ	2 દ્વીપકલ્પ	3 શૌર્ય	4 સમર્પણ	5 રેખાંશ